

SFÂNTUL SERAFIM DE SAROV

de Serafim Rose și S. A. Nilus

Copyright 1996 de la Comunitatea monahală
Sfântul Herman din Alaska, PO Box 70,
Platina, California, 96076

- Ediția întâi, 1978
- Ediția a doua, 1983
- Ediția a treia, 1991
- Ediția a patra, 1996

Coperta 1: Autor, Ierom. Serafim Rose
și icoana Sfântului Serafim de Sarov

Coperta 2: Sfânta Mănăstire Diveevo

*Adresăm mulțumirile noastre,
Comunității monahale Sfântul Herman din Alaska,
pentru dreptul de a traduce și publica
în limba română această carte.*

Ieromonah Serafim Rose și S. A. Nilus

SFÂNTUL SERAFIM DE SAROV

Povătuiri duhovnicești

Traducere: Paul Bălan

*Se tipărește cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION
Episcopul Alexandriei și Teleormanului*

**Editura AXIOMA
București - 2019**

Respect pentru oameni și cărți

Căci în tine ne punem astăzi nădejdea, Părinte milostive, fii pentru noi cu adevărat călăuză spre mântuire și adună-ne la lumina cea neînserată a vieții veșnice, prin mijlocirea ta, cea bineplăcută, la Tronul Sfintei Treimi, ca să slăvим și să cântăm împreună cu toți Sfinții, Numele cel vrednic de închinare, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

Troparul, Sfântului Serafim de Sarov - (glas 4)

Din tinerețe L-ai îndrăgit pe Hristos fericite și numai Lui unuia ai dorit cu înflăcărare să-I slujești, prin rugăciune neîntreruptă, în pustie nevoindu-te, cu inima plină de umilință, dobândind iubirea lui Dumnezeu și arătându-te ales al Maicii Domnului. Pentru aceasta ne rugăm ţie: Mântuiește-ne pe noi cu rugăciunile tale, preacuvioase Serafime, Părintele nostru.

Condacul, Sfântului Serafim de Sarov - (glas 2)

Frumusețea lumii și cele trecătoare lăsând, preacuvioase, te-ai sălășluit în Mănăstirea Sarovului și acolo îngerește viețuind, multora le-ai fost cale spre mântuire. Pentru aceasta și Hristos te-a preaslăvit pe tine, Părinte Serafime, îmbogățindu-te cu darul tămăduirilor și al minunilor. Drept aceea îți cântăm ţie: Bucură-te, preacuvioase Serafime, Părintele nostru.

C U P R I N S

Prefață	Pag. 5
Viața Sfântului Serafim de Sarov	Pag. 13
I. Povățuiri duhovnicești	Pag. 22
Dumnezeu	Pag. 24
Taina Prea Sfintei Treimi	Pag. 25
Venirea în lume a Domnului Iisus Hristos	Pag. 26
Credința	Pag. 27
Nădejdea	Pag. 28
Dragostea de Dumnezeu	Pag. 29
Frica de Dumnezeu	Pag. 30
Păstrarea adevărurilor cunoscute	Pag. 31
Grăirea în desert	Pag. 32
Rugăciunea	Pag. 34
Lacrimile	Pag. 36
Tristețea	Pag. 37
Plictiseala și descurajarea	Pag. 38
Deznădejdea	Pag. 42
Bolile	Pag. 43

Respect pentru oameni și cărti

Răbdarea și smerenia	Pag. 44
Milostenia	Pag. 45
Dragostea față de aproapele	Pag. 46
Ascultarea față de mai marii noștri	Pag. 47
Nu-ți judeca aproapele	Pag. 48
Iertarea jignirilor	Pag. 49
Grija față de suflet	Pag. 50
Cu ce trebuie să ne hrănim sufletul?	Pag. 51
Pacea sufletului	Pag. 52
Păstrarea păcii sufletești	Pag. 54
Paza inimii	Pag. 57
Deosebirea lucrărilor inimii	Pag. 58
Lumina lui Hristos	Pag. 59
Despre gânduri și ispitele trupești	Pag. 60
Luarea aminte față de sine	Pag. 60
Interesul față de cele lumești	Pag. 62
Renunțarea la lume	Pag. 63
Nevoițele ascetice	Pag. 64
Pocăința	Pag. 66
Postul	Pag. 68
Vigilența împotriva ispitelor	Pag. 69
Însigurare și tăcere	Pag. 70
Tăcerea absolută	Pag. 71
Viața activă și cea contemplativă	Pag. 72
Povățuiri către un frate începător	Pag. 75
Povățuire despre viața pustnicească	Pag. 78
Cum ar trebui să fie un stareț	Pag. 79
Sfaturi către un stareț	Pag. 81

II Dobândirea Duhului Sfânt

Prefața editorului	Pag. 83
Introducere	Pag. 85
Cuvânt înainte de S.A. Nilus	Pag. 88
O invitație	Pag. 91
Voia Domnului	Pag. 95
Scopul vieții creștine	Pag. 97
Dobândirea Duhului	Pag. 109
Prezența Duhului Sfânt în istorie	Pag. 112
Harul este lumină	Pag. 124
Pogorârea Harului (relatătă de Motovilov) ..	Pag. 127
Postfață	Pag. 143

III Marea taină de la Diveevo

Prefață	Pag. 147
Cu privire la soarta adevărăților creștini	Pag. 151
Marea taină de la Diveevo	Pag. 154
Proorocire cu privire la renașterea Rusiei	Pag. 161
Distrugerea mănăstirii Sarov	Pag. 163
Paștele, vara	Pag. 174
Noua descoperire a moaștelor	Pag. 176
Procesiunea către Diveevo	Pag. 179
Știri de la Diveevo	Pag. 182
Cărăruie către cer	Pag. 185
Prima rugăciune către Sfântul Serafim	Pag. 186
A doua rugăciune către Sfântul Serafim	Pag. 187
Troparul și condacul Sfântului Serafim	Pag. 188

În pustia muntelui, cuviosul Serafim a tradus lucrări ortodoxe și a scris o mulțime de cărți și reviste care au așezat tradiția ortodoxă în contextul modern. Cărțile sale: Ortodoxia și religia viitorului, Sufletul după moarte, Descoperirea lui Dumnezeu în inima omului, Împărația Cerului, Crearea lumii și omul începuturilor, Nihilismul și multe altele – printre care și lucrarea de față – sunt traduse în toată lumea, trezind mulțime de suflete.

Cu toate că avea o fire singuratică și iubea mult liniștea, primind îndemn și binecuvântare din partea ierarhilor săi, a participat la multe activități misionare: sfinte slujbe, conferințe, pelerinaje, cursuri de studii biblice. Era foarte iubit de fii săi duhovnicești pe care îi povătuia cu multă dragoste pentru a se păzi de înșelare.

În plină activitate, la numai patruzeci și opt de ani, o boală scurtă și năprasnică l-a luat pe Cuviosul Serafim Rose din lumea aceasta pământească, la data de 20 septembrie 1982. În mica biserică a mănăstirii, chipul său răspândea o stare de liniște nepământească, mărturisind pacea pe care o promise de la Dumnezeu. Însuși episcopul Nectarie i-a spus unei fiice duhovnicești: „*Nu te rugă pentru Părintele Serafim, roagă-te lui!*”

Noi, cei din vremurile de acum, nădăduim că am câștigat un rugător la Dumnezeu, pe Părintele Serafim Rose, ce rămâne, prin viața și scrierile sale, propovăduitorul Ortodoxiei plin de simplitate, de râvnă arzătoare și de durere pentru ceilalți, luptând toată viața pentru aflarea Adevărului. Văzând mai dinainte vremurile care stau în fața omului modern, dezrădăcinat, împrăștiat în toate părțile, el zicea: „*Este mai târziu decât socotiți! De aceea, grăbiți-vă, să faceți lucrarea lui Dumnezeu.*“

Introducere

Viața Sfântului Serafim de Sarov

Cel mai cunoscut dintre sfinții timpurilor noastre, Sfântul Serafim de Sarov, îi poate învăța multe lucruri pe creștinii ortodocși ai vremurilor din urmă. Din păcate, aspectul uimitor al unora dintre trăirile sale duhovnicești – care, într-adevăr, se află într-un izbitor contrast cu experiența creștină contemporană – i-a făcut pe unii să nu înțeleagă sensul deplin al învățăturilor sale.

Unii sunt atât de uimiți de descoperirile dumnezeiești și profețiile sale, precum și de dragostea sa atotcuprinzătoare, încât, aceștia încearcă să-l urmeze în cele mai înalte sfere ale vieții duhovnicești, fără a avea măcar cunoștințe elementare ale trăirii credinței dreptmăritoare. Alții încearcă, în mod artificial, să vadă un contrast între *“spiritualitatea”* sa și *“Biserica instituționalizată”*, ca și cum cele două ar fi diferite, încercând să le separe. Există și unii care-l consideră o personalitate *“harismatică”*, cu totul diferită de *“spiritualitatea”* ecumenică goală de conținut, din

bietele noastre vremuri; iar câțiva, puțini la număr, îl socotesc, în mod eronat, drept un "guru", ale cărui trăiri duhovnicești îl aşează "*în afara creștinismului*" și a tuturor tradițiilor religioase.

Toate aceste interpretări, care nu fac decât să dăuneze duhovnicestă celor ce le dău crezare, neagă înțelegerea Sfântului Serafim în contextul tradiției religioase a ortodoxiei ruse din secolul al XVIII-lea, care l-a dat lumii ca pe unul dintre cei mai mari sfinți ai săi.

Sfântul Serafim, cu numele său de mirean Prohor Moșnin, s-a născut în anul 1759, la Kursk, în inima Sfintei Rusii, într-o cucernică familie de negustori, fiind crescut în frica de Dumnezeu și într-o severă disciplină de viață ortodoxă. El a cunoscut, încă foarte de timpuriu, Mila lui Dumnezeu, în modul cel mai evident. La vîrstă de zece ani, a fost vindecat în chip minunat de o boală gravă, cu rugăciunile Maicii Domnului, prin intermediul icoanei sale făcătoare de minuni de la Kursk, care se află acum în America și continuă să săvârșească minuni.

De îndată ce a învățat să citească, Tânărul Prohor s-a cufundat în universul duhovnicesc al literaturii creștine fundamentale: Sfintele Scripturi, Ceaslovul (cuprinzând ciclul zilnic al slujbelor bisericești) Psaltirea și Viețile Sfinților. Își petreceea tot timpul disponibil în biserică, acolo unde slujbele se desfășurau zilnic, pe parcursul mai multor ceasuri și cugeta doar la Dumnezeu și la viața duhovnicească.

Având aprinsă într-însul o adâncă chemare față de cele duhovnicești, a început să-și dorească a-I sluji lui Dumnezeu în cadrul vieții monahale. La vîrstă de 19 ani, aflându-se în pelerinaj la locurile sfinte din Kiev, el a fost povățuit de la Sfântul pustnic Dositei (în realitate o femeie), să meargă la Sarov; ceea ce a și făcut după o scurtă vreme, petrecându-și tot restul vieții în minunata mănăstire a Sarovului.

Schitul Sarovului fusese fondat la începutul secolului al XVIII-lea de către starețul Ioan. Primii viețuitori de aici au fost pustnici, ce locuiau în peșteri și bordeie săpate în pământ, iar mănăstirea a rămas întotdeauna un loc de aspirație ascetică, preluând în același timp tradiția monahală a lucrării lăuntrice a trezviei (luarea aminte la sine) și a rugăciunii celei de toată vremea: rugăciunea lui Iisus.

Rusia secolului al XVIII-lea, deși se afla într-o perioadă de declin a vieții monahale comparativ cu marea înflorire din secolele XIV-XVII, se bucura încă de un număr considerabil de părinți și maici, care păstrau vie vechea tradiție a spiritualității creștine. Marea renaștere a vieții monahale ruse la sfârșitul secolului al XVIII-lea, impulsionată de către Sfântul stareț Paisie Velicicovski și ucenicii săi, a produs roade duhovnicești remarcabile – cum ar fi marii stareți văzători cu duhul, de la mănăstirea Optina. Aceste roade s-au datorat și faptului că pământul rusesc fusese pregătit de mai înainte printr-o tradiție neîntreruptă de lupte ascetice și o înaltă viețuire

Respect pentru oameni și cărti

duhovnicească. Fericitul Paisie Velicicovski – ce a fost mult timp îndrumător al vieții monahale din Moldova – a tradus multe texte patristice cu privire la viața duhovnicească, dintre care cea mai reprezentativă fiind antologia cunoscută sub numele de „*Filocalia*”. Sfântul Serafim a folosit această carte, pe care probabil a primit-o de la starețul Nazarie de Sarov, unul dintre părinții duhovnicești care i-a pregătit publicarea. Sfântul Serafim era însă format duhovniceste încă înainte de apariția Filocaliei, care a fost publicată în 1794, după ce citise numeroase alte texte patristice ce conțineau aceleași învățături duhovnicești.

Nimic nu este „*nou*” pe chipul duhovnicesc al Sfântului Serafim; totul provine de la Sfinții Părinți, al căror ucenic plin de evlavie, se considera a fi. Sfântul Serafim ne apare în aceste vremuri de pe urmă, ca un alt mare Părinte al pustiei din vremurile de odinioară; ca un nou Sfânt Macarie cel Mare.

La Sarov, Sfântul Serafim a fost pus sub ascultarea unui părinte duhovnicesc și a trecut prin obișnuita perioadă de încercări din viața monahală. A primit felurite ascultări: la brutărie, unde pregătea pâinea necesară nevoilor mănăstirii și prescurile, la atelierul de tâmplărie, la spargerea lemnelor sau paracliser în biserică. Slujbele bisericești erau lungi, ca și pravila sa de la chilie. Pe lângă severa disciplină monahală, el a trebuit, vreme de trei ani, să facă față și unei boli grave – o încercare pe care a răbdat-o cu smerenie și credință în Dumnezeu.

La vîrsta de 27 de ani, sfântul Serafim a fost tuns în monahism, iar peste câteva luni a fost hirotonit diacon. A slujit ca diacon timp de aproape șapte ani, adâncind cu multă seriozitate înțelesul slujbelor bisericești. Adesea vedea îngeri. Odată, în Joia Mare, în timp ce se afla dinaintea ușilor împărătești, pe la mijlocul Sfintei Liturghii, L-a văzut pe Însuși Domnul nostru Iisus Hristos deasupra altarului, înconjurat de Sfinții îngeri. Incapabil de a mai continua slujba, a fost scos afară din biserică, rămânând în extaz, în răpire duhovnicească, timp de câteva ceasuri.

La vîrsta de 34 de ani a fost hirotonit preot; iar în anul următor, duhovnicul său, părintele Pahomie, starețul mănăstirii, aflat pe patul de moarte, i-a încredințat Sfântului Serafim grija duhovnicească a surorilor și maicilor de la mănăstirea Diveevo din apropiere – sarcină pe care a îndeplinit-o atât de bine, încât chiar și după ce a fost distrusă, era pomenită sub numele de: „*Mănăstirea Diveevo a Sfântului Serafim*”.

Tot în această vreme, el a primit binecuvântarea noului stareț al mănăstirii, de a începe viața pustni - cească în pădurea din împrejurimile Sarovului. Aici, într-o mică colibă, își făcea lunga pravilă de rugăciune, trudea mult, citea Sfintele Scripturi și pe Sfinții Părinți. Duminica se întorcea la mănăstire spre a lua parte la Sfânta Liturghie și pentru a se împărtăși cu Sfintele Taine, întorcându-se apoi în pădure cu provizia de pâine necesară pentru o săptămână.

Respect pentru oameni și cărti

În anul 1804, a fost atacat de niște hoți și bătut până ce a fost lăsat aproape mort. Maica Domnului i-a apărut după acest mare necaz, împreună cu Sfinții Apostoli Petru și Ioan Teologul, spunându-i: *"Acesta este unul de-ai noștri"*. De atunci a rămas gârbovit, umblând mereu cu un toiac în mână.

După aceasta, Sfântul și-a asumat lupte duhovnicești și mai mari. Întorcându-se în pustie, s-a hrănir timp de trei ani numai cu ierburi ce creșteau prin pădure și a început o aspră nevoiță, asemănătoare cu cea a vechilor stâlpnici ai Siriei. Astfel, timp de o mie de zile și de nopți, s-a rugat neîncetat lui Dumnezeu, îngenuncheat pe o piatră care se afla nu departe de chilia sa din pădure, cu rugăciunea vameșului: *"Dumnezeule, milostiv fiu mie păcătosului"*.

Întărit de harul dumnezeiesc, în această nevoiță mai presus de puterile omenești, el a intrat într-o luptă deschisă cu demonii, precum odinioară Sfântul Antonie cel Mare, aflat în mormintele idolești. Adesea îi vedea pe demoni, pe care-i descria ca fiind *"scârboși"*.

În anul 1807, ultimul său duhovnic, Isaia, starețul mănăstirii, s-a mutat la Domnul, iar Sfântul s-a retras într-o desăvârșită liniște, refuzând să mai vadă chip de om și păstrând o tacere absolută timp de trei ani. Nu a mai venit la mănăstire nici duminica, pentru a lua parte la Sfânta Liturghie, pătimind cu răbdare marea cruce a deplinei pustnicii și taceri, prin care el și-a răstignit și mai mult patimile și poftele omului celuui vechi. Unii dintre frații din mănăstire, cu mai

puțină experiență, s-au scandalizat de faptul că Sfântul nu se împărtășea cu Preacuratele Taine. De aceea bâtrâni mănăstirii, în anul 1810, i-au cerut să se întoarcă printre ei.

În chilia sa din mănăstire, el a rămas ca și în pădure, în deplină tacere și izolare, continuând să citească celeștește laude, spunând rugăciunea lui Iisus și citind mai ales Noul Testament, pe care-l parcurgea o dată săptămânal. În tot acest timp i s-au dăruit vedenii ale tainelor cerești de nepătruns, putând vedea sălașurile cerești, cu mulți Sfinți aflați într-însele.

După alți cinci ani de izolare deplină în mănăstire, în urma unei descoperiri dumnezeiești, Sfântul Serafim și-a deschis ușa chiliei tuturor celor ce doreau să-l vadă, dar și-a continuat practicile duhovnicești fără să acorde vreo atenție vizitatorilor săi sau să răspundă întrebărilor acestora.

După alți cinci ani, Maica Domnului i-a apărut din nou împreună cu Sfinții Onufrie cel Mare și Petru Atonitul, poruncindu-i să rupă tacerea și să vorbească spre folosul celorlalți. Acum îi întâmpina pe toți care veneau la dânsul, cu o închinăciune, o sărutare și cu salutul pascal: *"Hristos a înviat!"*. Tuturor le spunea: *"bucuria mea"*.

În anul 1825, Maica Domnului i s-a arătat din nou și l-a binecuvântat să se întoarcă la chilia din pădure. În ultimii opt ani ai vieții sale, Sfântul Serafim a viețuit în pădurea Sarovului și a primit mii de clerici care veneau la el spre a-i cere binecuvântare

și povete duhovnicești. Sfântul era acum un vas plin de harul Duhului Sfânt, având darul înainte vederii și săvârșind minuni. Nimeni, monah ori maică, de la Diveevo sau din alte mănăstiri sau simplu mirean, nu rămânea nemângâiat sau fără să primească răspuns la nevoiele sale duhovnicești.

Sfântul Serafim se afla într-un permanent contact cu lumea cea nevăzută. De douăsprezece ori i s-a arătat însăși Maica Domnului. A murit la 2 ianuarie 1833, îngenuncheat înaintea icoanei Maicii Domnului, "Dulcea mângâiere".

Ducând o viață cerească pe pământ, precum marii sfinți ai pustiei din vechime, în aceste vremuri de decădere spirituală, Sfântul Serafim este o călăuză minunată pe calea adevărătei vieții creștine. Sfaturile sale duhovnicești – ca binecunoscuta sa conversație cu Motovilov, referitoare la dobândirea Duhului Sfânt – nu cuprind învățături noi, ci repetă doar, în vremurile noastre, vechile învățături creștine ale marilor Părinți pe care el îi citează mereu: Sfinții Vasile cel Mare, Grigorie Teologul, Ioan Gură de Aur, Macarie cel Mare, Dionisie Areopagitul, Ambrozie al Milanului, Isaac Sirul, Simeon Noul Teolog și mulți alții părinți ai Filocaliei.

Toți aceștia, împreună cu Sfintele Scripturi, Viețile Sfinților și slujbele bisericești – toate în contextul tradiției vii a vieții duhovnicești a Sarovului – reprezentă izvoarele sale, făcându-se un trăitor și

transmițător credincios al învățăturii lor, prin care "omul învață să viețuiască în Legea Domnului", cu frică de Dumnezeu, cu luare aminte de sine și nu cu încredere în impulsurile inimii. Sfântul învăță: „*Lucrarea propriei mântuirii se săvârșește cu răbdare, cu smerenie, căință și iertare, având ca scop dobândirea Duhul Sfânt, Duhului păcii, lucru ce reprezintă sfârșitul tuturor nevoințelor noastre duhovnicești. Așezarea mai presus de orice în inima noastră a lui Dumnezeu și a dragostei Sale, care ne aprinde inimile noastre reci și ne ajută să-L cunoaștem, să-L urmăm și să-L iubim.*“

Această învățătură nu este de loc complicată, dar, în zilele noastre când dragostea multora s-a răcit și "sarea pământului" nu mai sărează viața creștinilor de azi, este aproape cu neputință de urmat. Doar cu o mare smerenie din partea noastră, pe care o putem învăța de la "bietul Serafim", așa cum se numea pe sine Sfântul, putem nădăjdui să înțelegem și să punem în practică această învățătură despre adevărata viață duhovnicească creștină.

Cu rugăciunile Sfântului Părintelui nostru Serafim, să ne ajute bunul Dumnezeu să-i înțelegem cuvintele și să le folosim în practica vieții noastre, după puterea fiecăruia, spre mântuirea sufletelor noastre!

*Ieromonah Serafim Rose,
la Praznicul Nașterii Domnului, 1978*